इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक [illegible] ९५ (९५)

ग्रंथ नाम रुक्मिणी स्वयंवर.

विषय मराठी काव्य.

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(1)

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीसरस्वत्यैनमः॥ श्रीकृष्णसद्गुरुपरमात्मने
नमः॥ ॐ नमो श्रीकृष्णनथा॥ गणेशसरस्वति नामे धरिता तुं
चित्तु कुळीचा कुळदेवता॥ कवणा आनता ग्रांथु॥१॥ तुचि अखिळउ
वघे जन॥ सहजगुरु तुं जन [illegible] कृष्णाके थेसिला विमन॥ निजा
त्मगुण गावया॥२॥ जै का श्री[illegible]कथा श्रवन॥ तेणे चिंत्त रति वधलि
जाण॥ कर्मा कर्मि अरखंउपणा [illegible] ध्यानभिमकिसि॥३॥ शुक योगी
द्रा प्रत्ति॥ प्रश्न केला परिक्षिति॥ भिमाकि हरण श्रीपत्ति॥ काये निमित्य
पै केल्ले॥४॥ का करित्ता सिस्मणासि॥ प्रश्नःत्तरिमिं अत्यंत श्रवण तुरशार्थि
जाण॥ वदे कथामृतपाने॥ तेजीवन मंजतुंद्रे॥५॥ विशेष हे कृष्णाचरि
त्र॥ तुझे निमुखे पवित्र॥ श्रवणा करिता माझे श्रोत्र॥ आधि का धीक

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(2)

शुकें ल्ले ॥ ६ ॥ हे कथा नव्हे फुडि ॥ नित्य नुतन इचि गोडि ॥ सें ऊं जाणति आवडी
ते परापर थडी पावल्ले ॥ ७ ॥ देखोनि प्रश्नाचा अदर ॥ शुक कथेसि जाला
सादर ॥ केसे बोल्लीला वचन गंभीर ॥ कृपा आपार रायाची ॥ ८ ॥ अई केवी
३ पापरिक्षीत्ति ॥ तुं नवं सुखाची ... नि ॥ भिमकी पाणिग्रहण रुक्मीनि ॥ ३
येथा निरुत्ति सागेंन ॥ ९ ॥ आग ... देवाचि येत्न पप्रात्ती ॥ श्री कृष्णादे
व कि उद्दरायेनी ॥ श्रीकृष्णाचि लस्थानराक्की ॥ जाली ज्ञत रत्ति भुमंड
ळी ॥ १० ॥ कणकासवें जेसि कांत्ति ॥ सुर्यासवें जेसि दिप्ति ॥ तेसि आव
तरली कृष्ण शक्ति ॥ वैदर्भ दिशिं रुक्मिणि ॥ ११ ॥ जेसा मूर्त्ति मंत्र विवे

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai, joint project of the

(2A)

क॥ तेसाजाण राजा भिमक॥ सत्वार्थि त्याअंतिसात्विक॥ निष्कव
कत्रोमत्त॥१२॥ श्रद्धापत्ति शुद्धमत्ती॥ जालिगर्भीते धरित्ति॥ ते
थे जन्मलि कृष्णाचि॥ [illegible] राकि रुक्मिणि॥१३॥ नवविधाते
चि नवमास॥ गर्भीभार [illegible] देवस॥ सांग जन्मली रूपरस॥
नवविधा न रुक्मिणी॥१४॥ [illegible] चा विषयांचे वसें वठि॥ सुबुद्धि
प जे जेविं गोमटि॥ तेसिप [illegible] चा कैं धाकुटि॥ जालि गोरटी रुक्मि
णीं॥१५॥ जे हुनि जन्मली कुसी॥ तें हुनि आवडे रायासी॥ आमा
न्य करुनि पांचासी॥ तेचि येकी पढियंत्ति॥१६॥ स्वरूपरूपें निज
सुंदर॥ लावण्य गुणें गुण गंभीर॥ दिवस दिवसें जालि थोर॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(3) वरविचाररायासी ॥ १७ ॥ तेथें किर्त्तिनामा ब्राह्मण ॥ योरोपासिं अन्न
जाण ॥ तेणे केले ह्लष्ण्याकीर्त्तण ॥ तेथे तनुमण वेधलें ॥ १८ ॥ बेसलो
होत्तीरायापासी ॥ सादर देखोणी भीमकीसी मग वर्ण लिह्लष्णा
रूपासी ॥ चीह्नपासीसाका[illegible]नीजर्णागुणागीविकार ॥ णीः
२ कर्मनीरोपचार ॥ तोचोज[illegible]कार ॥ लोव्यावीगृहींश्रीह्लष्णा २
॥ २० ॥ अतीसकुमारचरण[illegible]नपमकबीरात्तोसलें ॥ बाळसु
र्यचेनीजजावें तेसीं कवळाचाची ॥ २१ ॥ ध्वजवज्र अंकुशरेखा
चरणीसामुद्रीकेदेखा ॥ न वर्णवे तीसहस्त्रमुखा ॥ ब्रह्मादीकां
अलक्ष ॥ २२ ॥ पीळुणीईंद्रनीळकीळी वोत्तलीह्लष्णातणुसां

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3A)

वेंळी ।। पाउले सुकुमार कोवळी । घोटीणीळी दोही भांगी ।। २३ ।। सु
णीळन भाचीयाकळीका । जैसे अगोळ्या देखा । वरिणखे याचीच
क्रेरेखा ।। चरणी पीयुश्याल घुल्लीयां ।। २४ ।। साउणीकठीणत्वाचे डी
व ।। सचेतन मर्गज स्तंभ ।। जैसे चरणस्वंयं भ ।। ह्लष्णा शरीरीं शो
भती ।। २५ ।। ह्लष्णा अंगी [illegible] पणे ।। विजुसी मेत्रपणे जाल्ले चोरुणे
वीसरल्लि अस्तमान जा[illegible] पीतांबर नेसला कासेसी ।। २६ ।। ह्लष्ण
चरणी भुत्रांने ।। वाकीने वेढे [illegible] पाल्लि जणें ।। नेत्तव धरुनि राही
ले मौन्ये ।। ह्लष्या कित्तणे गर्जे ।। २७ ।। सोहं भावाचेणी गजरें ।। चर
णी गर्जत्ती नि पुरे मुमुक्षाचे मणाणी दिसुरे ।। याजेचे इरकरी त्ताच्नी
।। २८ ।। तोडरग जैकवणे माणी ।। जन्म मरणी हरिस्चरणी ।। नाहीज

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(५)

सकाळाळुणी ॥ संकल्प विकल्प गेलीयां ॥ २९ ॥ अंनं स्पपन कळेवें
ट्टीं ॥ ते अकळी जो जेवी सबुद्धी ॥ तैसी मेखळा माजा मधी ॥ चीद्रत्नें
धीजडिल्ले सें ॥ ३० ॥ स्वरुप पावलीया पारी ॥ जे विकारु रत्ती होय उफ
रारी ॥ तैसी याकी कीणी सुद [illegible] अधोमुख मेखळें ॥ ३१ ॥ आ
नी राये सीमा जसाणा ॥ हो [illegible] मानु पचाणणा ॥ देखोणी हृ
ष्ठा मध्ये जाणा ॥ लाजा राण [illegible] गला ॥ ३२ ॥ पाहावया श्रीकृष्ण
मध्य स्थंणा ॥ चीत्री चीत्ले पें जाणा ॥ सांडुनी आंगीच्या अभीना
ना ॥ मेखळे खेवणा स्वये जाले ॥ ३३ ॥ नाभी सीना भीना भीतों देउ
नी राखीला तोवी धात्ता ॥ ते थींचा पासु पाहात्ता पैं विधीनिपेची ॥ ३४ ता

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. Joint project of the

म्हणोनीपद्मनाभीनावं ॥ उदरीत्रैलोक्यसारोवा ॥ सागरांमाजी
मा टेवा ॥ तरंगाचापैकेला ॥ २६ ॥ सागरीलहरीचीनव्हाळी ॥ तैसीउद
रीत्रीगुणात्रविळी ॥ कर्माकर्मरोचवेळी ॥ बहीमुखवाढलीया ॥ २६ ॥
नकव्हेहृदईचेंमहीमान ॥ उपनीषदांपडीलेंमौन ॥ तेथेंहिसंच
(5A) लेसज्जन ॥ देहाभीमानसांडुनी ॥ २७ ॥ शुन्यसांडुनीमीरवेआ
काश ॥ तेंचीहृष्णाहृदयस[illegible]ा ॥ तेथेंतींकेलारहिवास ॥ व्हनी से
शुन्यहोउनी ॥ २५ ॥ तेंपदजेसल्लीन ॥ तेंचीजडीतपदकजाण ॥
मुक्तमोतींलगसंपुर्ण ॥ गुणेंवीणलइल्लासे ॥ २९ ॥ ज्ञानवैराग्य
सुक्तिसंपुटी ॥ नीपजलीमुक्तमोतीयेंगोमटी ॥ तेंचीयेकावळीकं

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. " Joint Project of the

टीं लक्ष्मीचीये शोभतें ॥ ४० ॥ जनवीजन समान काळ ॥ तेचीआ
मांद वनमाळा ॥ शोत्तीनीज शांत्तीनीर्मळा ॥ स्थळे गळां वैजयंती ॥ ४१
(5) वोंकार मात्रुकाराकर ॥ तोची जाण कंबुकंट ॥ जे थें वेदांचें मुळ
पीट ॥ तेथुनी प्रकटेत्री काळीं ॥ ४२ ॥ खाणोनी उपनीशधांचे रिवा
४ णी ॥ तो अर्थु काढीला शोधु ॥ तोची करीं कौस्तुभमणी ॥ नी ४
जवर्णी झळकतु ॥ ४३ ॥ गद [illegible] जाचे सुंडादंड ॥ तैसे सरळबा
हुदंड ॥ पराक्रमे अतीप्रचंड ॥ अभयदानाउदित ॥ ४४ ॥ चहुं
खाणीक्रीया शक्ति ॥ याच्या ही भुजा शोभती ॥ आयुधें तव बहु
त हाती ॥ कवण रचीली ऐकाया ॥ ४५ ॥ पंचभुतें भीन्नभीन्न तैस्या

(5A)

अंगोळियाजान ॥ तव्हा त्ततो अधीष्टान ॥ पांचाहि मीळत्तीयेक
मुष्टी ॥ ४५ ॥ अखंत त्तेजें त्तेजाकार । हे त्तदळणिसत्तेजधार । त्तेंची
धगंधगित्त चक्र ॥ अरिमर्दनी उद्भट ॥ ४७ ॥ घायें अभीमान करी
चेंदा ॥ त्तेची शंखकें पैं गदा ॥ [illegible] उटविन्नाब्दा ॥ वेदानुवादापा
चजन्य ॥ ४८ ॥ अभेद भक्त [illegible] नेटती ॥ त्तेव्हां सुमनें कैंचीं मीळ
त्ती ॥ यांचीया पुजे लागी हा [illegible] द पूकमळ वाहतु से ॥ ४९ ॥ बाही
वटां कीर्त्ति मुखें ॥ व्याहृविद जालें मुखें ॥ करीं काकंण जडि
तमाणिकें ॥ वार्त्तिका त्तें वेदांतें ॥ ५० ॥ यंत्र उभ वीणे पासकां ॥
तेन्त्रा अंगोळीयां मुद्रीका ॥ त्रीकोण रत्नद्योण कर्णिका ॥ जडित्तमा

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(6)

९ णीकोआगमोक्ति: ॥ ५१ ॥ पुर्वोत्तरमिमांसेदोन्हि: ॥ कुंडलें जाली ९
कृष्णाश्रवणी ॥ उपनीशदार्थकीरणी ॥ श्रवकतातीसतेजें ॥ ५२ ॥
येकम्हणतीसाकार ॥ येकम्हणतीमकराकार ॥ परीतेंसाचा
रनीर्विकार ॥ श्रवणेंवीका[illegible]वती ॥ ५३ ॥ गाळनीयामोक्षसु
ख ॥ तेथीचा मुसावला[illegible]ष ॥ तेंचीकृष्णाचिंश्रीमुख
नीयुनीर्दिशीमीरवत ॥ [illegible]मेचंद्रनिळगहन ॥ तोतवंकृ
ष्णापक्षीहोयपक्षीणा ॥ उदयोअस्तुवीणासंपुर्ण ॥ वदनेंदुकृष्णा
चा ॥ ५५ ॥ जीवसीवयेकाकार ॥ तेसेमीनलेदोन्हीअधर ॥ माजी
दंतपगतीतेजाकार ॥ चीदानंदेंश्रवकीती ॥ ५६ ॥ नासीकांदे

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(6A)

उनी नास्तीक ॥ उंचावलें तें नासीक ॥ पवन हीउ तां पावला दुख
हलष्या स्वासें सुखी जाला ॥ ८७ ॥ वीशाळ डोळे चैतन्यपणें ॥ जेथ
वीसावीं आल्ले पाहाते पाहाणें ॥ आप आपठीयाते देखणें ॥ स
बाह्य अभ्यंतर समदृष्टी ॥ ८८ ॥ ज्ञान अज्ञानाची पाती ॥ मिथ्याप
णें लवत होती ॥ तेहिं मासु[illegible]ठीत ॥ सहजस्थिती पाहातु
से ॥ ८९ ॥ आधीष्टान विरा[illegible]ळी ॥ तेसी शोभा कृष्णकपो
ळी ॥ सचीदानंद येकमेळी ॥ तें चीत्रीव वीलखहारीं ॥ ९० ॥ उगा
ॐ ळु नीहंपण सोहं काढीलें शुधचंदन ॥ तेहीं केलें लल्लाटा अर्पण ॥ नीज
भाळीं मळवटु ॥ ९१ ॥ सपुर गगनाकुंर सरव ॥ तेसे मस्तकीचे

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(७)

केंत्राकुरव ॥ कृष्णामुखेवसीं वीमुखसबळ । अधो गती धांवी

नत्ते ॥ ६२ ॥ ऐसाना नीऐक्याचीयेमुष्टि । आणोनीबांधल्लीवीरगुं

ठीं ॥ मुक्तमयुरपत्रांचविंरी । केसीं त्रो भादीसलाहे गोमटी । दृ

षादृष्टिअनतीत ॥ ६४ ॥ सहो [illegible] कतासमीपरेंचरुपता: तें नवंपीं त्या

६ सेंसाउींसर्वथा देखेणोप [illegible] डोकसता । तेचीमाथांत्नवक ६

॥ ६५ ॥ अवंकारामाजी [illegible] जेथश्रीकृष्णासीअधिकगो

ठी । तेचीसांगोंवीसरल्लोंकुठें । चुकीगाढीपरत्तसे ॥ ६६ ॥ सक

ळभुषणाभुषण । ब्राह्मणाचादक्षणचरण । हृदईवाहे नाराय

णा । श्रीवछ्लांछनगोवींदु ॥ ६७ ॥ कृष्णाचीयश्रीमुर्ती लाव

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai

आ० ९ श्री

(7A)

ण्यआत्त्रेत्रीजगत्ती ॥ बरवी बरवो श्रीपत्ती ॥ वाचाकीर्त्तीअनुवा
दो ॥ ६५ ॥ जें जें अत्यंत्तसुंदरपणादीसे ॥ तें तें कृष्णाचेनीलेशें जे
ष्ठीयांत्तेणेंलावीरेंनेपीसें ॥ जा[illegible]मोरवींसेहरीआंगी ॥ ६६ ॥ सौंद
र्याचाअभीमानु ॥ मदन[illegible] होतासंपुर्ण ॥ तेणें देखोनी श्रीह
ष्णा ॥ स्वदेहासीविटला [illegible] मदनें कृष्णादेखीलीसांग ॥ अं
गजाळुनीजालाअनंग [illegible] पाठनीयांचांग ॥ ज्ञमांगपावला
॥ ७१ ॥ बरवेपणेंमीमोटी ॥ होत्तेलक्ष्मीचापोटीं ॥ कृष्णादेखोनीया
द्रीटी ॥ तेहिं ग्फरारीलाजीली ॥ ७२ ॥ रुपाभाव्हलीकैसी ॥ रमाजा
ळिपरमपोसी ॥ लक्ष्मीनावडे श्रीकृष्णासी ॥ जाली दासीपायांची

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(४)

भा

॥७३॥ कृष्णाचे रवीलाज्या दृष्टि ॥ ते परत्तोनी मारुत्ती दुटी ॥ अधि
का अधीक घा त्तिमीरी ॥ होय सत्तीन हरी स्तुंपी ॥७४॥ कृष्ण पाहा
वयाच्या त्तौं माहरीची ॥ नयनी नीघत्ता जो जीसा ॥ श्रवणी श्रवणा
सीं वव्यभा ॥ अभीनव रो माहरीची ॥७५॥ कृष्ण रस जे सेवीत्तः
त्यांसी फीकें होय अमृत्त ॥ ... र अमृत्ता तें सेवीत्त ॥ ते हि चरफ
डीत्त हरि रसा ॥७६॥ ऐंश्वर्ये ... वापें अमरेंद्र ॥ कृष्ण इंद्राचाही
इंद्र ॥ क्षय पावत्ती इंद्र चंद्र ॥ कृष्ण नरेंद्र अक्षई ॥७७॥ असुर सु
र उथापली ॥ ते गान्हाणे कृष्णासी देत्ती ॥ इंद्र चंद्र प्रजापत्ती ते हीं च
रफडित्ती हरी पदा ॥७८॥ ते कें कौतुकें श्रीकृष्णनाथु ॥ कंसकें ...

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. " Joint project of the

(8A)

याकरीघात्तु ॥ देवांनीजपदींस्थापीत्तु ॥ अमरनाथुवीरकृष्ण
॥७९॥ कृष्णाऐसात्रीशुधी ॥ उदारनेदरवांस्वात्मबुधी ॥ सेवकांबेस
वीनीजपदीं ॥ अक्षयसीद्धिदेउनी ॥८०॥ जेनेंदीचदेवकीयत्रो
दरी ॥ तेगत्तीद्रीधलीपुत्तनेसी ॥ समानदेणें अरामीत्रासी ॥ उदा
र तेसीकायवर्णु ॥८१॥ नीज [illegible] कृष्णानाथु ॥ भक्ताआपणीयां
तेचीदेत्तु ॥ आपणाहोयतें [illegible] तु ॥ राहेत्तीछत्तुयापासीं ॥८२॥
भक्तअज्ञामाणीमोटि ॥ सिंहशुकरहोयेजंगजेटी ॥ प्रकरला
कोरडेकाष्टि ॥ वचनासाटि भक्ताच्या ॥८३॥ ऐसाधिरवीरउदार
सज्ञानज्ञानेगुणगंभीर ॥ पृथ्वीवरीयदुवीरे ॥ दुजानंखोसर्वथा ॥ दे

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(१)

॥८४॥ कृष्णचरणिंचा आमेरो ॥ पाहातांवीसरलेक्रीयाकर्म ॥ समा
धीहोयवीश्राम ॥ मनोरमहरिपदा ॥८५॥ कृष्णरुपाचीप्राप्ती
भीमकीसादरश्रवनार्थी ॥ हृदय आयुर्भवल्लीमुती ॥ बाह्यस्फुर्ती
भावव्ली ॥८६॥ आंगज [illegible] चीत्तकंटीबाष्पेदाटला ॥ श
रीरचळोंचळांकांपत ॥ प [illegible] र्वतधरणीये ॥८७॥ येकक्षण
चीधराधरा येकपाल [illegible] नीवारा ॥ येकक्षणतीहेसुंद
रा ॥ कृष्णकीर्त्तनेउपजली ॥८८॥ भक्तिपासीभावनाजाय
तैसीधावीनल्लीधाये ॥ आणिदृष्टिलागेचनमाय ॥ म्हणोनीकडी
यघेतली ॥८९॥ रायासीकवल्लेंचीह्न ॥ इसीजालेकृष्णश्रवण ८

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(9A)

चेथेंचीरुंत्तलेमन ॥ क्रष्यापर्णहेकरावी ॥ ९० ॥ ऐसाधरुनीभावो
अंतपुराआल्लारावो ॥ रुक्मिणीसीक्रष्णनाहोंराणीयरावोपुरु
लु ॥ ९१ ॥ मगबोलीलीशुद्धमती ॥ हेचीहोत्तेंमाझेचीत्ती ॥ कन्याअर्पा
वीश्रीपत्तीपुन्यत्रीजगतीनसमाय ॥ ९२ ॥ वरुमानलाआम्हासी
कन्यादानश्रीक्रस्यासी [illegible] सार्थकताजन्मासी ॥ दोहीपक्षासी
उद्धार ॥ ९३ ॥ विकल्परुक्म[illegible] कष्टाहृदसीवचननमानेचीत्तयासी ॥
कायम्हणावेंवडीलांसी ॥ गोविन्दयासीसोइरीक ॥ ९४ ॥ क्रष्णाअ
गुणाचाअरुप ॥ कन्यासगुणआणिस्वरुप ॥ दोहींसघटीताचा
वीकल्प ॥ अन्यसंकल्पसोइरीके ॥ ९५ ॥ रुक्मियाक्रष्यानीदाकरी ॥

(१०)

त्तवाग्देवत्तास्तुत्तीवदत्त ॥ वागेश्वरीनीदेभीमात्त ॥ पापअद्भुत्तनीदे
चे ८५ ॥ यक्राजनार्दनाविनवित्त ॥ नीदेमाजीस्तुत्तीहोत्त ॥ श्रोत्तां
त्तथेंटेउनीचीत्त ॥ कथानीश्रोत्तपरीसावी ॥ ८७ ॥ ८ ॥ प्रसगपही
ला १ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ८ ॥ ८ ॥ ८ ॥ ८ ॥ ८ ॥ ८ ॥

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com